

УДК 336.144.2

Фінансове планування та прогнозування на підприємстві: проблеми та перспективи

Чемчикаленко Р.А.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Сукрушева Г.О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Іващенко Д.І.

магістр
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті здійснено аналіз основних проблем щодо реалізації функцій прогнозування та планування на сучасних вітчизняних підприємств. Все різноманіття відповідних проблем розподілено на суб'єктивні та об'єктивні та запропоновані механізми щодо їх усунення. Обґрунтовано необхідність зміни освітніх програм з підготовки фахівців в сфері бізнес-планування та прогнозування. Встановлено необхідність розробки узагальнених та деталізованих маршрутних карт з розробки та реалізації оперативних, тактичних та стратегічних планів підприємства.

Ключові слова: прогнозування, планування, фінансове прогнозування та планування, підприємство, стратегічний план, оперативний план.

Чемчикаленко Р.А., Сукрушева А.О., Иващенко Д.И. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье осуществлен анализ основных проблем по реализации функций прогнозирования и планирования на современных отечественных предприятиях. Все многообразие соответствующих проблем разделено на субъективные и объективные и предложены механизмы по их устранению. Обоснована необходимость изменения образовательных программ по подготовке специалистов в сфере бизнес-планирования и прогнозирования. Установлена необходимость разработки обобщенных и детализированных маршрутных карт по разработке и реализации оперативных, тактических и стратегических планов предприятия.

Ключевые слова: прогнозирование, планирование, финансовое прогнозирование и планирование, предприятие, стратегический план, оперативный план.

Chemchikalenko R.A., Sukrusheva H.O., Ivashchenko D.I. PROBLEMS AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION OF MECHANISMS OF FINANCIAL PLANNING AND FORECASTING AT THE ENTERPRISE

The article analyzes the main problems related to the implementation of forecasting and planning functions on modern domestic enterprises. All the diversity of the problems is divided into subjective and objective and proposed mechanisms for their elimination. The necessity of changing educational programs in preparation of experts in the field of business planning and forecasting is substantiated. The necessity of development of generalized and detailed route maps for the development and realization of operational, tactical and strategic plans of the enterprise is established.

Keywords: forecasting, planning, financial forecasting and planning, enterprise, strategic plan, operational plan.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими й практичними завданнями. У зв'язку з переходом вітчизняних підприємств до ринкових механізмів господарювання відбулися суттєві якісні й структурні зміни у механізмі фінансового забезпечення вітчизняних підприємств. Важливою складовою такого механізму адаптації фінансового забезпечення

сучасних вітчизняних підприємств до нових реалій функціонування є фінансове планування та прогнозування. Відповідно, нові умови функціонування вітчизняного бізнесу обумовлюють необхідність високої якості фінансового планування, точності та обґрунтованості фінансових прогнозів та розробки на їх основі своєчасних та ефективних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В свою чергу проблема фінансового прогнозування та планування є доволі новою та досліджена багатьма сучасними українськими та зарубіжними фахівцями. Зокрема, теоретичні основи планування й прогнозування в умовах невизначеності і ризику, як на рівні окремих підприємств, так і на рівні галузей української економіки досліджували І.А. Бланк, О.О. Терещенко, О.О. Кравченко, В.В. Ковальов, А.М. Поддєрьогін та ін. Серед зарубіжних авторів доцільно відмітити роботи Р. Брейлі, І. Бріггема, Дж. Ван Хорна, Дж. Ваховича, У. Кінга, Ч. Лі, С. Маєрса, М. Поукок, А. Робсона, Дж. Сігела, А. Тейлора, Дж. Фіннерті, Дж. Шима та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином можна стверджувати, що фінансове планування знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, проте особливості реалізації на вітчизняних підприємства та в умовах сьогодення невизначеності створюють нове поле досліджень та потребують додаткової уваги.

Метою дослідження є визначення та дослідження проблем щодо реалізації фінансового планування та прогнозування на підприємстві та визначення шляхів їх подолання.

Основні результати дослідження. Оцінюючи рівень розробки та дослідження проблеми фінансового планування та прогнозування необхідно відзначити, що останнім часом дана проблематика набуває все більшого поширення. Зокрема, багато досліджень присвячується не тільки оперативному, але й стратегічному плануванню фінансового потенціалу. Значна увага приділяється удосконаленню підходів та механізмів до оперативного та тактичного планування. Проте в ході все нових й нових досліджень визначаються й нові проблеми з практичною реалізацією фінансового планування й прогнозування сучасних вітчизняних підприємств.

Так, зокрема, на думку В. Клименко процес фінансового планування, прийнятий на українських підприємствах, відзначається такими недоліками як:

1) відсутність серйозних теоретичних досліджень методології стратегічного планування, що дозволило б зняти невизначеність чинників зовнішнього середовища, а також схеми її реалізації, яка мала б практичне значення;

2) практична неможливість розробки стратегічних фінансових планів через високу нестабільність зовнішнього економічного середовища;

3) зорієнтованість підприємств на оперативному і поточному фінансовому плануванні, у той час як у країнах з ринковою економікою підприємства використовують короткострокове фінансове планування для впевненості, що їм вистачить для оплати поточних рахунків, а отримані і видані позики є вигідними;

4) відсутність взаємозв'язків між окремими рівнями фінансового планування, проблема узгодження планових рішень, а також локальних цілей поточного і оперативного планування і стратегічної мети функціонування підприємства;

5) відсутність розробленого законодавства щодо фінансового планування;

6) орієнтація фінансового планування на прогнозування форм бухгалтерської звітності [1, с. 154-155; 2, с. 53].

В свою чергу на думку Н. В. Матвєєва, В. М. Олійник, проблемами фінансового планування на підприємствах є:

1) непристосованість більшості облікових і звітних документів для фінансового аналізу;

2) переважання витратного методу ціноутворення;

3) не завжди проводиться аналіз беззбитковості продажів;

4) відсутність можливості визначення потреби у фінансуванні діяльності підприємства через недоведення загальноекономічного планування до фінансового;

5) непрозорість планів для керівництва;

6) відрив довгострокових планів від короткострокових;

7) реалізація планів та відсутність комплексного підходу до їх формування [3, с. 59].

На думку ж таких авторів як Т. О. Кірсанова, Н. А. Дьяченко й О. П. Гузенко обмежувальними факторами використання фінансового планування на підприємствах в умовах сучасного ведення бізнесу є:

1) високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний з існуючими глобальними змінами у всіх сферах громадського життя;

2) відсутність ефективної діючої нормативно-правової бази в сфері внутрішньофірмового фінансового планування;

3) обмеженість фінансових можливостей для здійснення фінансових розробок у галузі планування на підприємствах;

4) недовіра керівників підприємств до методів і прийомів фінансового планування [5, с. 74].

А Л. В. Малік, К. І. Павлова відзначають, що дуже часто на підприємствах не формується плановий баланс і не аналізується його структура, не прогнозується динаміка зміни фінансової стійкості й ліквідності [6].

На нашу думку, всі проблеми стосовно реалізації на підприємстві окремих елементів системи фінансового планування та прогнозування можна поділити на дві групи: суб'єктивні (передусім юридично-правові) та об'єктивні (організаційно-економічні). Відповідно й рішення даних проблем мають бути зовсім різними й конкретними. Так, з одного боку, органи державної влади не повинні жорстко регламентувати процедуру даного процесу, як це судячи з усього пропонує В. Клименко, але з іншого – забезпечення стабільності та прогнозованості макроекономічної ситуації – це справа виключно держпарату країни. В свою чергу розумний баланс між запровадженням елементів стратегічного й поточного планування, а також його обліково-документарне забезпечення – це першочергова задача керівництва підприємствами на місцях.

Ще однією й досить таки значною проблемою з якою зіштовхуються сучасні вітчизняні підприємства – це недостатній рівень кваліфікації працівників, що в подальшому створює загрози нормальному функціонуванню підсистем планування та прогнозування на будь-якому підприємстві. В зв'язку з цим основоположним завданням держави є всебічна підтримка системи бізнес-освіти для чого потрібно не тільки заохочувати молодь до отримання щонайменше базових знань з планування та прогнозування, але й суттєва переробка освітніх програм з відповідного фаху.

Об'єднавши зусилля всіх вище перелічених фахівців нами було розподілено всі проблеми з підсистемами фінансового прогнозування та планування наступним чином (рис. 1).

Як не дивно, але перелік проблем є не надто великим, оскільки в роботах багатьох авторів одні й ті ж питання просто знайшли своє вербальне оформлення, тоді як за змістом вони практично тотожні. При цьому частка суб'єктивних проблем, на нашу думку, є переважною, а от же може бути усунена за рахунок внутрішніх змін на підприємстві. Для цього потрібно передусім чітке розуміння для чого це робиться, хто й за що відповідальний і як ефективно виконання планів впливатиме на задоволення основних інтересів зацікавлених осіб. Відповідно необхідна розробка узагальнених й детальних маршрутних карт з зазначенням термінів й відповідальних за прийняття та реалізацію управлінських рішень.

Висновки. Таким чином, чітке розуміння й класифікація існуючих проблем на суб'єктивні та об'єктивні, юридично-законодавчі, організаційні та економічні, фінансові й психоемоційні має забезпечити зростання ефективності й згенерованих на їх основі рішень щодо усунення таких проблем. Відповідно й однією з першочергових задач щодо підвищення ефективності реалізації на підприємстві механізмів фінансового планування та прогнозування має стати уточнення факторів стримування відповідних процесів та причин, що їх викликали.

В свою чергу запропонований нами поділ проблеми на суб'єктивні та об'єктивні вимагає від підприємства створення окремих механізмів усунення внутрішніх проблем з несприйняттям чи байкотуванням фінансових планів на різних рівнях управління, та запровадження інструментів врахування можливості несприятливого розвитку подій.

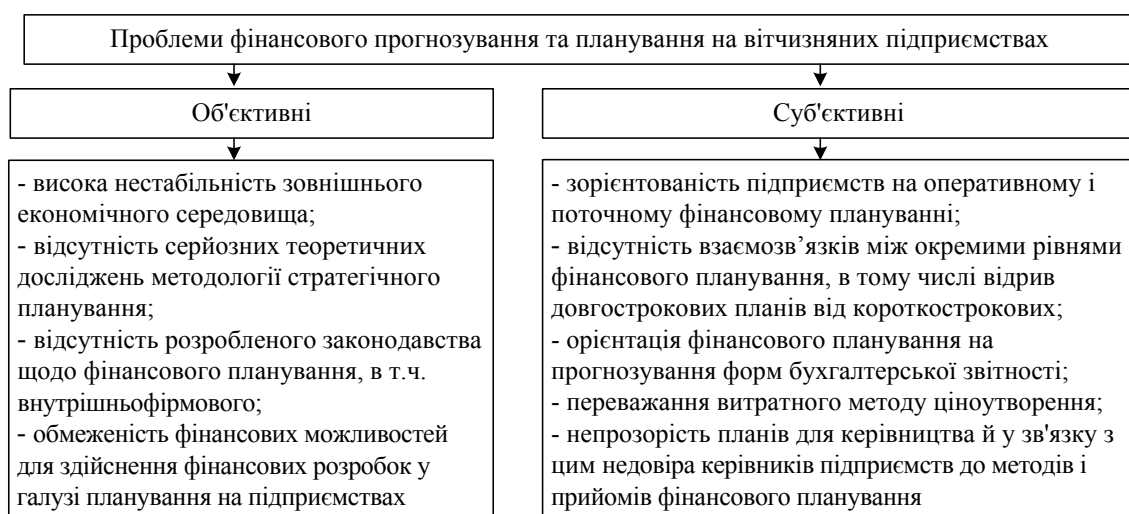

Рис. 1. Групування проблем фінансового прогнозування та планування на вітчизняних підприємствах

ЛІТЕРАТУРА:

1. Клименко В. Удосконалення організації фінансового планування на залізничному транспорті / В. Клименко // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2012. – Вип. 21-22, Ч. 1. – С. 152-158.
2. Семенова Д. А. Финансовое планирование как основа бюджетирования / Д. А. Семенова // Финансы, учет, банки. – 2009. – Вып. № 1 (15). – С. 51–57.
3. Матвеева Н. В. Проблеми фінансового планування на підприємстві // Н. В. Матвеева, В. М. Олійник // Наука й економіка. – 2016. – № 1 (41). – С. 57-61.
4. Кірсанова Т. О. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві / Т. О. Кірсанова, Н. А. Дьяченко // Вісн. СумДУ. – 2011. – № 4. – С. 48-57.
5. Гузенко О. П. Фінансове планування на промислових підприємствах / О. П. Гузенко // Фінанси України. – 2003. – № 11. – С. 73-76.
6. Малік Л. В. Проблеми фінансового планування і бюджетування / Л. В. Малік, К. І. Павлова. – К. : Знання. – 2008. – 367 с.

REFERENCES:

1. Klymenko V. (2012) Udoskonalennia orhanizatsii finansovoho planuvannia na zaliznychnomu transporti [Improvement of organization of financial planning in railway transport]. Collection of scientific works DETUT. Series "Economics and Management", vol. 21-22, part 1, pp. 152-158.
2. Semenova D. A. (2009) Finansovoe planirovanie kak osnova byudzhetrovaniya [Financial planning as the basis of budgeting]. Finance, accounting, banks, vol. 1 (15), pp. 51-57.
3. Matveieva N. V., Oliinyk V. M. (2016) Problemy finansovoho planuvannia na pidpriumstvi [Problems of financial planning at the enterprise]. Science and Economics, no. 1 (41), pp. 57-61.
4. Kirsanova T. O., Diachenko N. A. (2011) Problemy ta perspektyvy finansovoho planuvannia na pidpriumstvi [Problems and perspectives of financial planning at the enterprise. Visnyk of Sumy State University, vo. 4, pp. 48-57.
5. Huzenko O. P. (2003) Finansove planuvannia na promyslovykh pidpriumstvakh [Financial planning at industrial enterprises]. Finance of Ukraine, no. 11, pp. 73-76.
6. Malik L. V., Pavlova K. I. (2008) Problemy finansovoho planuvannia i biudzhetrovaniya [Problems of financial planning and budgeting]. Kiev: Znannia. (in Ukrainian)